

SZZK aneb Student zahanben zkušební komisí

Dominika Burešová, Mirko Navara, Vladimír Smutný

Kdysi byla na Lužnici cedule:

29 30
27 zabitých vodáků varuje!
Tento jez je nebezpečný!
Přeneste vlevo!

V tomto textu nepůjde o život, jen o nervy a důstojnost. Ale zatímco málokdo soudný se pokusí sjet jez Pilař, zde bude řeč o něčem, čemu se žádný absolvent vysoké školy nevyhne, totiž obhajobě své práce. Nevarují vás desítky mrtvých vodáků, ale tisíce otrávených a zahanbených studentů, ba i pedagogů a vědců. Uvádíme rady, čemu se vyhnout, aby riziko bylo minimalizováno.

1 Sociální dovednosti

Minimální společenský standard obsahuje pár pravidel nad rámec těch, která platí pro běžné situace na fakultě. Sociální inteligence se na naší škole nepěstuje a ani nevyučuje, ale zde je nějaké minimum výhodné. Alespoň rozumět, co dokáže první dojem. Konkrétně zde dobrá prezentace znamená lepší výchozí podmínky k následující zkoušce.

1.1 Nezbytné minimum

Přijďte včas! Pohled na komisi, která na vás musela čekat, není vůbec povzbudivý.

Mějte připravené vše, co k prezentaci potřebujete, na místě, které rychle najdete. Nepůsobí dobře, pokud hledáte flashku v batohu, ve kterém máte takový nepořádek, že vaše snažení připomíná hledání jehly v kupce sena. Také se může stát, že nenajdete – což je problém podstatně závažnější.

Ačkoli nejsme v mateřské školce, setkali jsme se i s takými, co před SZZ zapomněli jíst, či dokonce pít. Někteří z nervů, někteří mají svůj pochod zdůvodněn brilantní ideou – kdo nejí a nepije, tomu nehrozí, že přijde potřeba jít na toaletu. Tento postup silně nedoporučujeme. Pravděpodobnější výsledek nežli hladký a ničím nerušený průběh (zkoušky), je výpadek paměti či kolaps.

1.2 Společenský oděv

Není nutné to přehánět, ale oblíbená kombinace trika s nápisem, šortek a sandálů, případně šaty nápadně připomínající noční košili, zjevně nebudou příklady vhodného ošacení.

2 Technické dovednosti

Veškeré technické vybavení si vyzkoušejte předem. Dlouho předem!

2.1 Místní počítač

Při použití místního počítače můžete očekávat méně problémů s připojením, navíc vám to nebude dáváno za vinu. Zato vám hrozí problémy s jeho ovládním. Až si půjdte (předem!) nahrát soubor, máte mít připravené nejméně 2 způsoby přenosu. Flash disků, které odmítly spolupráci, je za rok plný koš. Jako zálohu použijte web, cloud, e-mail nebo bezdrátový přenos.

2.2 Vlastní počítač

Chcete-li použít k prezentaci vlastní počítač, získáváte výhodu domácího hřiště. Málokdo si však nosí i vlastní dataprojektor, a zde je častý kámen úrazu. Jestli propojení funguje a zda se ho podaří spustit, je znervózňující otázkou i pro ty, kteří si to předem vyzkoušeli. Speciálně HDMI (Hodně Debilní Moderní Interface) dovede často zklamat. Pokud připojíte low-endový počítač k low-endovému dataprojektoru, půjde obvykle vše dobře. Ale značkový počítač začne šfouurat v tom, k čemu je vlastně připojen, a může odmítnout spolupráci, a to i po chvilce, kdy jste si již oddychli, že vše funguje.

Kabely se odpojují tahem za konektor, ne za dráty! Řešit polámaný kabel nebo shánět náhradní je nepříjemná komplikace. V krajním případě se můžete stát i adeptem na Darwinovu cenu.

Zdroj je určitě potřeba mít po ruce, raději zapojit před začátkem. Podle Murphyho zákona se baterie vybijí krátce před koncem prezentace. V případě přenosu přes Teams už v její polovině, přestože normálně počítač vydrží na baterie celý den.

2.3 Jakýkoli počítač

V každém případě si máte být jisti, kde je soubor s vaší prezentací, kterým programem se otvírá a jak se dostane na plátno, a to v maximální možné velikosti. Neuškodí nácvik těchto úkonů, abyste je zvládli i při nervozitě.

Je dobré předem vědět i to, kde budete stát a čím ukazovat. (Zeptejte se místních.)

K ukazování i posouvání stran se často používá prezentér, i ten má několik záludností

- **Tlačítka:** Někdy lze přepnout do režimu, který vás místo navedení na správnou stránku vyvede z míry.
- **Dosah:** Typicky spolehlivý jen o metr blíž, než stojíte.

- **Dva díly:** Většinou je kromě vysílače ve vaší ruce i přijímač, zapojený do USB portu, kde ho lze v rozrušení po zkoušce snadno zapomenout. Pokud se nepodaří oba díly uložit společně, skončí v plné krabici vyřazených, u kterých udělali stejnou chybu vaši předchůdci.

2.4 Křída

Pokud se vyhnete počítačové prezentaci, budete možná za exota, ale stačí vám ověřit, že máte čím psát na příslušný typ tabule. I to se někomu nepodařilo.

Pokud je tabule bílá, je nutno prověřit, že fixy píší a že jdou smazat!

3 Prezentační dovednosti

To nejdůležitější máme za sebou, nyní lze přistoupit k vlastní prezentaci.

3.1 Časový limit

Hodí se mít stránky číslované, usnadní to diskusi k nim. Dobré je uvádět i celkový počet stránek. Když vás předsedající upozorní, že za 3/4 času jste v 1/4 přípravy, je to pořád lepší, než když se na to přijde až později. Ještě lepší je, přijde-li se na to díky cvičné prezentaci okruhu přátel, nebo na některém z rehearsalů, které se běžně nabízí.

Rozšířil se zlovyk rychlého přepínání stránek vzad a vpřed, aby řečník ukázal, na co se odkazuje. Řešilo by to přídavné zařízení, které by dovolilo posouvat stránky stejným pohybem a úsilím, s jakým naši dědečkové přehazovali železniční výhybky. Dokud takový interface nebude standardním vybavením přednáškové místnosti, nezbývá než se omezit na doporučení používat tlačítka „Forward/Backword“ s rozvahou.

Rehearsalu je dobré využít i z důvodu relativity času. Konkrétněji, ve stresu vnímáte čas jinak než v klidovém stavu, vaše prezentace z pohledu hodin v místnosti tak bude trvat jinou dobu, než si myslíte, že trvá. Pro vzácně se vyskytující exempláře využívající k prezentaci křída a tabule tato poučka platí především.

Odolejte pokušení měnit cokoli na poslední chvíli. Vždy lze něco málo vylepšit, ale také hodně pokazit. To se může stát opravdu každému. Příkladem budiž instituce s ambicemi stát se školicím pracovištěm špičkových IT expertů. V jednom ze základních dokumentů zopakovala stejnou větu na řadě zcela nepatřičných míst.

3.2 Písemný projev

Pozor na to, jestli soubor s vaší prezentací obsahuje i potřebné fonty (pardon, řezy písma). U pdf se tento problém vyskytuje zřídka, u Power Pointu a Wordu běžně. Matematická přednáška, v níž všechny matematické symboly nahradil místní počítač fontem Wingdings, byla nezapomenutelným zážitkem pro všechny přítomné; pečlivě připravený text připomínal spíše dopis negramotného divocha.

Členové komise nemusí mít dobrý zrak a není radno je popudit použitím malého písma. Jestli se vám pak nevejde obsah na stránku, je to tím, že je ho příliš mnoho a je potřeba ho zredukovat. Dokud se používaly slidy, doporučovalo

se položit je na zem a zkontrolovat čitelnost. Možná i dnes je položení notebooku na zem a přečtení vestoje dobrá rada, jak zhodnotit velikost fontu. Uděláte tak další krok vpřed k úspěšné prezentaci. (Pouze myšlenkový!)

Obrázkáři si navíc musí ověřit, že barvy budou podobné těm, které potřebovali mít, a že se zřetelně liší. Při testu si zkuste stoupnout dozadu místnosti. (Různé místnosti mají různá uspořádání a různí lidé různý zrak, ale to je těžké.)

V průměru má vyjít asi minuta na stránku. Pokud je to výrazně jinak, přemýšlejte o předělání prezentace.

Mějte vždy na paměti, že komise nemusí pochopit zákoutí studentovy práce, ale rozhodnout o udělení titulu. Usnadněte jí to tím, že uvidí jasně váš přínos. V ojedinělých případech ani to nemusí pomoci, ale za většinu nepochopení si student může sám.

To, že vám připadá jiná než běžně používaná notace intuitivnější, nemusí znamenat, že komisi také. Pokud budou členové komise vámi použitou notaci muset dlouze luštit, mohou nabýt dojmu, že kreativní komponenta vaší práce spočívá čistě v nově vymyšlené notaci. Což je sice často pravda, ale tento dojem budit nechcete.

Pokud nějaký pojem používáte, měli byste jej definovat. Není povinnost komise znát vše, co používáte. V případě nejasností se člen komise může zeptat, nikoli ze zlomyslnosti, ale aby dále rozuměl. Psát z paměti složitější formální definici nechcete, zejména, když časový limit zůstává. Nedávejte komisi na přečtení definice méně času, než jí trvá přečíst vám. Nejde o povzbuzení k nadužívání definic, má jich být právě tolik, aby vaše výsledky byly srozumitelně prezentovány a bylo zřejmé, o co se opírají.

Pozor na přílišné zkratkování. Je těžké se orientovat v tom, co zkratky znamenají, a text se může stát nesrozumitelným. Také je vhodné zkontrolovat, zda daná zkratka něco neznamená. Vyskytly se zkratky (například FAPS), které díky nevhodnému zasazení do textu prezentujícího zapsaly do historie, jenže jinak, než být zapsán chtěl.

3.3 Mluvený projev

Je dobré dokonale nacvičit první dvě věty a raději mít po ruce celý text připraveného projevu; v případě ztroskotání ho lze přečíst. (Mlčení je ctí partyzánů, nikoliv obhajujících.)

Sluch posluchačů není radno přeceňovat. Pokud máte problém s tím, že ze skromnosti nebo kvůli trémě hovoříte tiše, pomůže vám kamarád, který dá signál, až vás ve druhé lavici neuslyší.

Je lépe mluvit spisovně, pokud to ještě umíte. A jen jedním jazykem. Častým zlovykem je používání anglicismů v české prezentaci. Tomu se někdy nelze vyhnout, ale často ano; doporučuje se konzultovat terminologii s vedoucím práce (pokud to není i jeho slabé místo).

Nemělo by být zapomínáno ani na výslovnost, častá chyba je výslovnost slova „event“. Byly však i takové prezentace, které připomínaly video Italian man who went to Malta.

Co se týče dotazů komise, je normální, že nedokážete zodpovědět všechny dotazy, a je rozhodně lepší říct „nevím“, nežli říct něco, co zjevně není pravda. To ostatně platí i pro druhou část závěrečné zkoušky. Toto pravidlo ale není nutno brát doslovně.

4 Důležité upozornění

Pravidla týkající se podvádění platí u závěrečné práce přísněji než kdekoliv jinde. Práce je veřejná, snadno dohledatelná a případné podvody jsou velmi jednoduše prokazatelné. V takové situaci škola problém řešit nejen může, ale musí.

Důsledkem je zpětné zneplatnění státní závěrečné zkoušky, což znamená ztrátu celého bakalářského studia i všech navazujících výsledků.

Protože takto tvrdý trest nepřejeme nikomu, apelujeme: Pokud nestíháte dokončit závěrečnou práci včas, raději si studium prodlužte. Za žádných okolností ji neopisujte, nenechávejte si ji zpracovat na zakázku ani ji negenerujte pomocí AI.

Snažit se „optimalizovat čas“ podváděním u závěrečné práce je totiž podobná kariérní sebevražda, jako optimalizovat své finanční prostředky tvorbou jinak než akademicky kreativního obsahu na platformě OnlyFans.

5 Malá rada na závěr

I dobře rozehraná partie se dá na posledním tahu prohrát. Pamatujte na to, až vám po státní závěrečné zkoušce dá zapisovatel do ruky dokument. To není dárek na rozloučenou, dává vám ho do ruky proto, abyste jej podepsali. Podpis je podmínka nutná, nikoli postačující. Ještě je třeba podepsat se na správné místo. Tápete-li, kde v dokumentu se nachází, zapisovatel vám jej ukáže. Normální je zkontrolovat, co podepisujete, i komise se může zmýlit, ale chtít po vás v této chvíli, abyste na to nezapomněli, to by bylo asi příliš.